

Trijn van Leemput
(ca. 1530-1607)

Gaf in 1577 de aanzet tot de sloop van kasteel Vredenburg in Utrecht. Gewapend met een houweel ging ze de burcht te lijf. Lange tijd hadden daar Spaanse soldaten gewoond die onze landgenoten in bedwang hielden of op sloten. Onder aanvoering van Trijn van Leemput sloopten opstandige burgers het gehate kasteel. Utrecht eert de heldin met een standbeeld op de Zandbrug dichtbij haar woonhuis op Oude Gracht 17.

Elisabeth Jacobsdr. Bas
(1571-1649)

Elisabeth Bas leidde na het overlijden van haar man in 1627 de chique herberg Prince van Oranien aan de Nes in Amsterdam. Ze was een echte ondernemer. De herbergierster is bekend van twee afbeeldingen: op een zeventiende-eeuws schilderij van Ferdinand Bol dat in het Rijksmuseum hangt en op het sigarenbandje dat haar beroemd maakte. Het schilderij geldt nog steeds als een van de topstukken van het Rijks.

Anna Maria van Burmania
(1733-1808)

Trad in 1759 toe tot abdij Leeuwenhorst bij Noordwijkerhout, een 'jufferengesticht'. Ze schreef gelegenheidsgedichten, waarvan enkele bewaard zijn gebleven. Op Dekema State, een kasteeltje bij Leeuwarden hangt haar geschilderde portret, waar de bekende detectiveschrijver Havank verliefd op werd. Hij schreef regelmatig op Dekema State en voert Anna Maria op als de romanfiguur Anne Marie de Passy. De schrijver werd begraven met het portret van Anna Maria.

Marie Cornélie Wassenauer
(1799-1850)

Was hofdame en schrijfster van reisdagboeken. In 1824 reisde ze mee in het gevolg van prinses Anna Paulowna die de tsarenfamilie in het Russische Sint-Petersburg ging bezoeken. Marie Cornélie gaf in haar dagboek een uitgebreide beschrijving van de heen- en terugreis. Ook schreef ze over visites, diners, soupers en bals aan het hof. De overstroming van Petersburg en bezoeken aan kinderhuizen en fabrieken legde ze eveneens in haar dagboek vast. Na terugkeer werd ze hofdame.

Clara de Vries
(1915-1942)

Speelde al op 16-jarige leeftijd trompet in het damesorkest Blue Jazz Ladies. In 1934 richtte ze haar eigen orkest op, Clara de Vries and her jazz-ladies. Louis Armstrong prees haar spel tijdens een bezoek aan ons land. De joodse afkomst werd Clara fataal. De Duitse bezetters voerden haar in oktober 1942, samen met haar ouders, af naar kamp Westerbork. Vier dagen later volgde de deportatie naar Auschwitz waar zij en haar ouders diezelfde maand werden vermoord.

geschiedenis

Beroemde, beruchte en vergeten vrouwen

Meisjes, adellijke dames en bejaarde grootmoeders passeren in een rijk geïllustreerd boek de revue. Eén ding hebben ze gemeen: een levensverhaal dat de moeite waard is om na te vertellen.

door **Jozefien Haagen**

In haar boek *1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis* wandelt auteur Els Kloek met reuzenstappen door tien eeuwen vaderlandse geschiedenis. Kloek laat veel bijzondere vrouwen de revue passeren. Samen met een team van deskundigen haalde ze de vrouwen tevoorschijn uit de archieven. Elke vrouw die wordt geportretteerd is bijzonder in de betekenis van beroemd of berucht, opmerkelijk, inspirerend, vroom of geliefd en ga zo maar door. Het boek begint in de vroegste middeleeuwen met de heilige Cunera (sterfjaar 337) en eindigt met vakbondsvrouw en politica Karin Adelmund die in 2005 overleed. Alle levensverhalen worden chronologisch verteld en besloten met een typerende beschrijving of gebeurtenis uit haar leven. Voor de ene vrouw was dat haar reputatie, voor de andere haar standvastig-

Elsje Christiaens (1646-1664) was een dienstbode die ter dood werd veroordeeld wegens moord op haar hospita. Ze had de vrouw met een bijl doodgeslagen na een ruzie over de huur. Elsje stierf door wurging aan een paal, waarna haar lichaam tentoon werd gesteld met het moordwapen boven haar. Elsje dankt haar bekendheid aan Rembrandt, die een tekening van haar maakte. Margriet de Moor schreef een roman over haar: *De schilder en het meisje*. foto The Metropolitan Museum of Art

“Het boek is een monument voor Nederlandse vrouwen

heid of een bijzondere prestatie. Een kleine greep uit die ruim duizend beschreven levens: Trijntje Keever die als reuzin een kermisattractie was; Elsje Christiaens, een dienstmeisje dat na een moord de doodstraf kreeg en door Rembrandt werd veeeuwigd; de als soldaat verklede Aal de Dragonder en twee stoere Friese vrouwen, Ats Bonninga en Bauck Poppema, die meevochten bij de verdediging van belangrijke gebouwen. Elke vrouw is ondergebracht in een categorie, zoals ‘avontuur en sensatie’, ‘bedrijfsleven’ of ‘onderwijs en wetenschappen’. Sommige levens raakten een gevoelige snaar bij Kloek. Zoals dat van Wendelmoet van Monnicken-dam die in 1527 als ketter op de brandstapel belandde. „Een erg emotionerend verhaal”, zegt ze. Of het korte leven van de joodse trompettiste Clara de Vries die grote bekendheid genoot met haar orkest de Jazz-Ladies. Clara de Vries werd op 27-jarige leeftijd

vermoord in Auschwitz. „Dat greep me erg aan.” Marie du Moulin, 17e eeuwse schrijfster en directrice van een Frans meisjesinternaat in Haarlem, was een van haar favorieten. „Ik kan wel een heel boek over haar schrijven, zoveel correspondentie kwamen we tegen. Ze publiceerde niet onder eigen naam, want dat hoorde in die tijd niet. Vrouwen hoorden te zwijgen en traden niet in de openbaarheid.” Het verzamelen van al deze levensverhalen ziet Kloek als een historische inhaalmanoeuvre, want ze wilde deze vrouwen aan de vergetelheid ontrukken en tot leven brengen. „Gewoon, omdat hun levens de moeite waard waren.” In 2005 legde ze al de basis voor het boek en lanceerde ze vrouwenlexicon.nl, een website met korte biografische schetsen van vrouwen door de eeuwen heen. Van dit digitale naslagwerk wilde Els Kloek, die verbonden is aan het Huygens Instituut voor Ge-

schiedenis, dolgraag een écht boek maken, een ‘monument voor Nederlandse vrouwen’. Samen met de internationaal befaamde, grafisch ontwerpster Irma Boom maakte ze *1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis*, dat deze week werd gepresenteerd. Een vuistdik boek van 1524 pagina’s, voorzien van een zwarte kft en roze pagina’s, gelardeerd met tientallen kleurenfoto’s. Tegelijkertijd werd de gelijknamige tentoonstelling geopend in het gebouw van Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam. De expositie is te zien tot en met 20 mei. Op 25 maart verschijnen postzegels met een aantal vrouwen uit het naslagwerk.

Els Kloek (red.) - 1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis. 39,50 euro (na 14 mei 49,50 euro). www.1001-vrouwen.nl